

4. Маніпуляції у спілкуванні: розпізнавання, нейтралізація.

5. Соціальна інженерія в інформаційних технологіях.

Остання тема є особливо актуальною для фахівців з організації інформаційної безпеки оскільки розкриває соціальну інженерію, як метод маніпулювання людиною або групою людей з метою злову систем безпеки і викрадення важливої інформації. Учасники тренінгу знайомляться з механізмами навмисного впливу на психічні особливості людини (ціннісні орієнтації, установки, норми поведінки, життєві цілі, рівень знань тощо) для отримання необхідної інформації.

Крім того, ми представляємо тренінг «Життєконструювання особистості», який є варіантом успішно апробованого тренінгу особистісного росту, що показав свою ефективність у формуванні потреби в активній життєвій позиції, підвищенні відповідальності за власне життя; сприянні появі нових цілей та планів щодо майбутнього, прагненню проявити себе, саморозвиватися, самовдосконалюватися тощо у працівників поліції [1]. Зазначений тренінг особистісного росту дає можливість учасникам усвідомити власні бажання, прагнення і причини вчинків, ставити і досягати поставлених цілей, брати на себе відповідальність за духовне, психологічне і матеріальне благополуччя власного життя. Тренінгові заняття розбиті на три тематичних блоки:

1. «Знайомство» зі своїм життям: аналіз власного життєвого досвіду; формування в учасників тренінгу розуміння того, наскільки людина усвідомлює власні проблеми, потреби і бажання, адже усвідомлені – означає контрольовані; розкриття різноманітних категорій внутрішніх ресурсів учасників, які допомагають вирішувати складні життєві ситуації.

2. Життєві цінності в чотирьох сферах життя: професійній, сімейній, захопленні, самоосвіті». Учасники тренінгу з'ясовують, що (або хто) заважає їм відчувати щасливе, наповнене справами та позитивними емоціями життя; розкривають власні можливості та потенціал дії.

3. Саморозвиток – шанс вдосконалювати життя: розглянути можливість набуття нового досвіду та визначити особистісні якості і можливості учасників тренінгу для саморозвитку, самовдосконалення і формування активної життєвої позиції. Розвиток психологічної стійкості, здатності до позитивного самовідчуття в учасників тренінгу.

Використання новітніх тренінгових програм навчання дозволяє розвивати у поліцейських широкий спектр професійно важливих знань, вмінь і навичок, підвищує їх стресостійкість, сприяє їх особистісному і професійному розвитку.

Список бібліографічних посилань

1. Доценко В. В. Навчально-тренінгова програма «Життєконструювання особистості в кризові періоди життя». *Практична психологія та соціальна робота*. 2012. № 1. С. 19–26.

2. Доценко В. В. Використання тренінгових технологій у підготовці персоналу для боротьби з кіберзлочинністю // *Кібербезпека в Україні: правові та організаційні питання* : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 21 жовт. 2016 р.). Одеса : ОДУВС, 2016. С. 201–202.

Одержано 07.11.2017

УДК 159.9

Олена Олександрівна ЄВДОКІМОВА,

доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри

соціології та психології факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4211-7277>;

Ірина Володимирівна ЛАМАШ,

кандидат психологічних наук, доцент,

доцент кафедри соціології та психології

факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9548-4006>

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ДО НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ЯК РЕСУРС САМОРЕГУЛЯЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ

Професійна діяльність поліцейського вимагає від нього не тільки високого рівня спеціальних знань і навичок, але й певних особистісних характеристик, таких як психологічна стійкість, мобільність, відповідальність, готовність до фізичних і психологічних перевантажень, стресових ситуацій, уміння працювати в умовах, що стрімко змінюються.

Сучасна українська реальність характеризується високим рівнем соціальної нестабільності, значним темпом змін в різних областях суспільної практики, наростанням кількості невизначених соціальних ситуацій. Невизначеність виявляє себе у широкому діапазоні ситуацій: у повсякденному житті, у міжособистісній комунікації, у міжгруповій взаємодії, в ході прийняття рішень та у розв'язанні завдань навчальної та професійної діяльності.

У правоохоронних видах діяльності, як правило, вирішення службових завдань здійснюється в умовах неповноти інформації, обмеженості часу, складності і неоднозначності ситуацій. Тому для всіх видів діяльності загальною є проблема невизначеності, яка виникає внаслідок багатьох причин: неповноти інформації, її асиметричного розподілу; рівня довіри; протидії кримінальних структур; індивідуальних і групових особливостей суб'єктів тощо [5, с. 123]. Крайньою невизначеністю, обмеженістю і неповнотою інформації, значним часовим тиском і проблемами з прийняттям рішень часто характеризуються й критичні інциденти в діяльності поліції [8, р. 26]. Парадоксальність ситуації полягає в тому, що невизначеність приваблива своєю множинністю. Відкритість невизначеності означає можливість обрання нових способів вирішення оперативно-службових завдань, а також нових шляхів саморозвитку і свободи особистості [6, с. 210]. Вміння орієнтуватися в ситуації вибору, здійснювати правильний вибір у складних умовах невизначеності і неоднозначності набувають для поліцейського особливої значущості [2, с. 332].

На думку В.М. Статного, правоохоронна діяльність є специфічною системою, атрибутами якої виступають відкритість, невірніваженість і нелінійність. У зв'язку з цим, пише автор, концепцію невизначених станів суб'єкта в правоохоронній діяльності слід вибудовувати, спираючись на принцип невизначеності, в якості провідного у побудові психологічних пояснень властивих правоохоронній діяльності «типів нелінійності» [5, с. 122].

Толерантність до невизначеності психологи розглядають як одну з базових підсистем особистісного потенціалу, що забезпечує стійкість його системних показників в умовах невизначеності [3, с. 26], як один з механізмів актуалізації психологічних ресурсів [8, с. 594], як ключовий ресурс системи саморегуляції [4, с. 63].

Метою нашого дослідження стало виявлення взаємозв'язків толерантності до невизначеності зі складовими контролю за дією у поліцейських з високим та низьким рівнем психологічної ресурсності. Було застосовано наступні методики: опитувальник психологічної ресурсності особистості (О. С. Штепа), «Новий опитувальник толерантності до невизначеності» та опитувальник «Особистісні чинники прийняття рішень» Т.В. Корнілової, а також, опитувальник «Контроль за дією» (Ю. Куль). Вибірку склали працівники поліції, які були розподілені на групи за рівнем психологічної ресурсності.

В ході дослідження було встановлено, що поліцейські з високим рівнем психологічної ресурсності є більш толерантними до невизначеності, тобто більш стійкими до прийняття об'єктів, які сприймаються як суперечливі та неясні, виходячи з того, що не можуть бути однозначно співвіднесеними з минулим досвідом. У цих досліджуваних посилення здатності приймати конфлікт і напругу, що виникають в ситуації невизначеності, протистояти незв'язаності і суперечливості інформації, супроводжується зростанням схильності приділяти процесу реалізації наміру оптимальну кількість часу, утримувати у фокусі уваги актуальну інтенцію, що, своєю чергою, поєднується з актуалізацією готовності обдумувати свої рішення і діяти при можливо повному орієнтуванні в ситуації та зменшенням особистісної готовності до ризику. Виявлено, що, чим більш інтолерантними до невизначеності стають поліцейські з низьким рівнем психологічної ресурсності, тим більшої вираженості у них набуває здатність у процесі ініціації дії відволікатися від неповноцінних, конкуруючих намірів, будувати чіткі плани. Зростання міжособистісної інтолерантності у досліджуваних цієї групи супроводжується актуалізацією здатності ініціювати процес реалізації наміру, не дивлячись на труднощі, що супроводжують цей процес. Посилення схильності діяти обмірковано, спрямовувати увагу на конкретну справу та утримувати її у фокусі, незважаючи на перешкоди, у цій групі поєднується зі збільшенням особистісної готовності до ризику щодо прийняття рішень, яка відбивається у використанні потенційних можливостей управління ситуацією.

Підсумовуючи, можна зазначити: в умовах професійної діяльності, що постійно змінюються та ускладнюються, працівникам поліції України, поряд з високим рівнем компетенцій, необхідними є чітко сформовані якості, найважливішою серед яких є толерантність до невизначеності [1, с. 61–62].

Список бібліографічних посилань

1. Клименко І. В. Ситуація невизначеності та роль толерантності як складової соціально-психологічної адаптації курсантів-правоохоронців. *Актуальні проблеми психології*. 2017. Т. 7. Екологічна психологія. С. 61–70
2. Кравченко О. Г., Юзьвак С. А. Особенности реализации ценностного подхода в обучении сотрудников полиции. *Общество и право*. 2015. № 2. С. 330–333.
3. Кустова А. Н. Толерантность к неопределенности как составляющая личностного потенциала // Теоретичні та практичні проблеми розвитку та реалізації потенціалу особистості : зб. матеріалів конф. молодих науковців (Одеса, 25 квіт. 2008 р.). Одеса, 2008. С. 23–26.
4. Львова Е. Н. Личностное опосредование выбора стратегий совладания в ситуации неопределенности : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.01. М., 2017. 290 с.
5. Статный В. М. Концепция неопределенных состояний субъекта правоохранительной деятельности: акмесинергетический подход. *Психопедагогика в правоохранительных органах*. 2014. № 1. С. 122–125.
6. Шаранов Ю. А., Статный В. М. Импровизация в структуре субъектогенеза личности сотрудника органов внутренних дел. *Вестник Санкт-Петербургского университета*. 2013. Т. 57, № 1. С. 206–214.
7. Штепа О. С. Магістральні механізми актуалізації психологічних ресурсів. *Проблеми сучасної психології*. 2016. № 33. С. 584–600.
8. Heuvel C., Alison L., Power N. Coping with uncertainty: Police strategies for resilient decision-making and action implementation. *Cognition, Technology & Work*. 2014. Vol 16, № 1. С. 25–45.

Одержано 02.11.2017

УДК 378

Володимир Анатолійович ЄВТУШОК,

старший викладач кафедри тактичної та тактико-спеціальної підготовки
факультету № 3 Харківського національного університету внутрішніх справ,
підполковник поліції;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9165-6296>;

Юлія Володимирівна ЛАХМАНЮК,

курсант 1 курсу факультету № 2
Харківського національного університету внутрішніх справ

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Історія переповнена прикладами про те, що розвиток, піднесення і еволюція держави можлива лише за умови усвідомлення її населенням своєї національної ідеї. Неможливо переоцінити всю важливість національної єдності, саме вона зближує людей, підвищує патріотизм, сприяє становленню національної ідентифікації кожної особи як громадянина держави. В непростий для України період ведення антитерористичної операції на власній території, чисельні жертви серед населення, пропаганда етнічної, релігійної нетерпимості по відношенню до інших національностей, все це нещадно руйнує ідею братерства Українців, ідею того, що всі ми єдина сім'я.

Особливої значущості питання національної ідеї набуває при вихованні молоді в процесі підготовки її як майбутніх офіцерів Національної поліції України. Лише офіцер який ставить інтереси народу, держави, батьківщини понад усе може бути взірцем справжнього полісмена.

Починаючи дослідження стану національної ідеї на сьогоднішній день перш за все необхідно звернутись до законодавчої бази, бо саме через нормативно-правові акти державна влада виражає свою позицію по відношенню до відповідної проблеми.

Українська влада приймала заходів щодо становлення національної ідеї, патріотичного виховання, об'єднання громадян. Підтвердженням цього є підписання у 2006 році президентом України Універсалу національної єдності, який закріплював план дій для забезпечення національної єдності. Виданий Указ президента № 697/2015 від 11 грудня 2015 року «Про раду питань з національної єдності».